
/ 68
ांदोबा

जगातील सर्वात मोठ्या प्रजासत्ताकाची आगेकूच

भारतात नुकत्याच सार्वत्रिक निवडणुका झाल्या, स्वतन्त्र भारताच्या इतिहासातील ही तेरावी निवडणूक आपण आपल्या पन्तप्रधान व त्यांच्या मन्त्रीमंडळाचे जनतेचे, मन्त्र्यांचे व शेवटी भारताच्या जनतेचे अभिनन्दन करु.

निवडणुकीमुळे एक नवीन लोकसभा अस्तित्वात येते. संसदेच्या दोन बाजूंपैकी ही एक बाजू व दुसरी असते राज्यसभा. एकदा एक नवी लोकसभा अस्तित्वात आली, म्हणजे सामान्यतः ती पाच वर्षे चालू रहावयास हवी. त्या हिशोबाने आतापर्यन्त दहा निवडणुका व्हावयास हव्या होत्या. त्या जर जास्त झाल्या असतील, तर त्याचे कारण म्हणजे नुकत्याच काही काळात काही लोकसभा आपली कालमर्यादा पुरी करु शकल्या नाहीत, आणखीही एक कारण म्हणजे, कोणत्याही एका पक्षाच्या निवडून आलेल्या सभासदांची संख्या आपले सरकार बनवण्याइतकी पुरेशी नव्हती. म्हणून तितकी संख्या पूर्ण करण्यासाठी काही पक्षांनी हातमिळवणी केली. काही वेळा एखादा पक्ष स्वतः सरकारमधे सामिल न होता त्याने फक्त सरकारला पाठिंबा दिला. पण अशा पक्षांचा आपसातला समझोता नाहीसा झाला अन् ती सरकारे गडगडली.

भारताला १९४७ मधे ब्रिटीश राज्यापासून स्वातन्त्र्य मिळाले, पण त्यासाठी त्याला मोठी किंमत मोजावी लागली. हजारो, लाखो लोक रक्तलांछित जातीय दंग्यांमधे मारले गेले आणि भरतखंडातला एक भाग निराळा होऊन स्वतःला पाकिस्तान म्हणवू लागला. भारत व पाकिस्तान दोन्हींनी प्रजासत्ताक मान्य केले. जगातील अनेक निरीक्षकांना असे वाटले की, या दोन्ही राष्ट्रांना प्रजासत्ताक निभावून नेणे अशक्य होईल. त्याचे हे मत पाकिस्तानबाबत खरेच ठरले. कारण स्वराज्याच्या आधीक काळात तिथे सैनिकशासन व एकाधिकार शासन चालू राहिले. परन्तू भारत मात्र 'जगातले सर्वात मोठे लोकतन्त्र' म्हणून दिमाखाने झळकत आहे. आपली जनता व राजकारणी लोक आधिक जबाबदार झाले, तर आपला भारत खूप मोठी आर्थिक शैक्षणिक व औद्योगिक प्रगती करु शकेल, एशियन डेव्हलपमेण्ट बँकेच्या हिशोबाप्रमाणे - भारताला जर स्थिर सरकार लाभले, तर २०००व्या वर्षात भारत आशियातील सर्वात आधीक वेगाने आर्थिक प्रगती करणारे राष्ट्र बनू शकेल. जनता, आधिकारीवर्ग व राजकारणी लोकांनी यासाठी अधिक देशभक्त बनायला हवे. गरज आहे, ती फक्त इतकीच!

जर्मन साहीत्याचा तारा

सन १९९९ चे साहित्याचे नोबेल पारितोषिक जर्मन लेखक ग्वेंटर ग्रास यांना सुपूर्त केले गेले. १९२६ मधे डॅंझिग येथे जन्मलेले ग्वेंटर ग्रास गेली ३० वर्षे जर्मनीतील अत्यंत प्रभावशाली लेखक म्हणून खूप प्रसिध्द आहेत.

त्यांच्या कादंबऱ्यांपैकी सर्वात प्रसिध्द 'द टिनड्रम'. या कादंबरीत लेखक डॅंझिगमधे रहाणाऱ्या ऑस्कर नावाच्या एका खुजा माणसाच्या दृष्टीतून जनतेकडे पहात आहे. ऑस्करची बुध्दी, भावना व समज एका समान्य बालकाप्रमाणेच दिसत रहातो.

लहान मुलासारखा तो एक पत्र्याचा ड्रम वाजवत असतो. हिटलरच्या नेतृत्वाखालील नाझी सत्तेच्या अुदयापासून अस्तापर्यंत तो हेच करत रहातो.

१९४५ मधे दुसरे महायुध्द संपते, तेंव्हा त्याचे शारीरिक अवयव प्रौढत्वाकडे वाढू लागतात, पण ही क्रियाही पुन्हा एकदा थांबते. ही घटना कदाचित ऑस्करची जरा अधिक समजूतदार मानवतेची अपेक्षा सूचित करत असेलः पण ती फलित होत नाही. कादंबरी आनिश्चिततेच स्वर छेडत संपते. एका संस्थेत जसा काही बंदिवासात असलेल्या ऑस्करची सुटका होते. पण आता पुढे तो काय करणार आहे ? त्याने कोणती दिशा पकडावी ? तो हे ठवू शकत नाही. तो आपला ड्रम वाजवू लागतो. हा आवाज जिकडे नेईल, तिकडे आपण जायचे असे तो ठरवतो.

ग्रासची आणखी एक प्रसिध्द कादंबरी म्हणजे 'द फ्लाअुंडर'. निऑलिथिक काळापर्यंत मागे जाअून तिची सुरुवात होते, अन ती आत्ताच्या आपल्या काळापर्यन्त येअुन थांबते. लेखक या संस्कृतीचा एका विचित्र पध्दतीने - एका कोळ्याच्या दृष्टिकोनातून - आढावा घेतो. एका माशाच्या द फ्लाअुंडर च्या मदतीने कोळी शहाणा बनत जातो. अुत्क्रान्तीमुळे झालेला मुख्य बदल हा स्त्री - पुरुषांच्यात सत्तेसाठी व स्वयंपाकाच्या अुदात्ततेशी झालेल्या झगड्यामुळे आहे. कादंबरीला 'मुख्य हेच सांगायचे आहे.

अनेकदा ग्रास भारतात येअून गेला आहे. एकदा त्याने कलकत्यात एक नाटकही दिग्दर्शित केले. साहित्यात नोबेल पारितोषिक मिळवणारा तो सहावा जर्मन लेखक होय.त्याच्या आधीचे थिओडोर मॉमसेन (१९०२), रुडॉल्फ युकेन (१९०८), पॉल वहॅन हेले (१९१०) जिरार्ड हाअुप्टमॅन (१९१२), थॉमस मॅन (१९२९) होन्रच बॉल (१९२२) हे होत.

चान्दोबा

प्रिय वाचक, आश्रयदाते व हितचिन्तकहो,

दुःख आणि आनन्द अशा विचित्रशा संमिश्र भावनेने मी आपणाला हे पत्र लिहीत आहे! तुमच्या प्रिय चान्दोबाचं पुनरुज्जीवन करताना आम्हाला अत्यन्त आनन्द होत आहे! अन् दुःख अशाकरता की, एक वर्षाहून अधिक काळ आम्ही तुम्हाला त्यापासून वंचित ठेवलं.

प्रकाशनावर एक मागोमाग येणाऱ्या, गुदमरुन टाकणाऱ्या अडचणींच्या लाटांच्या माऱ्यातून आम्ही स्वतःला कसे सावरु शकलो, त्या घटनांचा गोषवारा लिहून आपणावर ओझं लादायची आवश्यकता नाही, पण मानवी प्रयत्नांची पराकाष्ठा यामागे असली, तरी त्या दैवी मातेच्या कृपादृष्टीशिवाय या परिस्थितीवर मात होऊच शकली नसती.

तुम्हाला प्रकाश व आनन्दाचा संदेश देणारं तुमचं मासिक पुन्हां तुमच्या हातात आलंय, हा-एका चांगल्या उद्दिष्ट-साठी प्रयत्न करणाऱ्या माणसांची देव काळजी घेतो-याचाच उत्तम पुरावा आहे, मग कार्य कितीही क्षुल्लक असो. भारतातील प्रत्येक बालकाला संस्कृत व इंग्रजी वगळता, ज्याच्या त्याच्या मातृभाषेतून सहेतुक व आनन्ददायी वाचनयात्रेचा लाभ घडून आपले भौगोलिक व भाषिक भेद विसरायला लावण्याचे कार्य यातून घडत आहे. यासाठी मी ईश्वरासमोर कृतज्ञतेनं आपलं मस्तक झुकवतो

या मानवी जगात ईश्वरी कृपा एखाद्या आशिर्वादप्राप्त मानवी साधनाद्वारे कार्य करत असते, चान्दोबाच्या बाबतीत ही भूमिका पार पाडणारी खास निवड झालेली व्यक्ती म्हणजे चान्दोबावर निरतिशय प्रेम करणारे व कल्पक उद्योजक असणारे श्री.विनोद सेठी हे होत. त्यांचे मनःपूर्वक अभिनन्दन करुन त्यांना मी असे आश्वासन देतो की त्यांची चान्दोबाबतची ही कृतिशील मग्नरथी बालकांच्या वाङ्मयाच्या इतिहासात त्यांना खास स्थान प्राप्त करुन देईल.

याबरोबरच चान्दोबाचं कौतुक असणाऱ्या अगणित व्यक्तींनी त्याचं पुनरुज्जीवन व्हावं आशी इच्छा व्यक्त केल्याबद्दल मी त्यांचे खूपच आभार मानतो. त्यांच्या सदिच्छा हीच आम्हाला चान्दोबाचा एक अमूल्य असा ठेवा वाटतो.

यापुढे मासिकाचे अंतरंग, त्यातील चित्रे व विविधताच केवळ समृध्द असेल असं नव्हे, तर त्याचं बाह्यरुपही सुरुचिपूर्ण व शोभिवन्त असं असेल. योग्य वेळी यात येणाऱ्या अन्य उपक्रमांबद्दलही आम्ही आमच्या प्रकाशनातर्फे आपणला कळवू.

अर्धशतकापेक्षाही अधिक काळ चालत आलेल्या या मासिकाच्या जीवनात आलेल्या दुर्दैवी अडथळ्यासाठी, मी आमच्या व्यवस्थापनातर्फे आपल्या अनुग्रहा साठी विनन्ती करत आहे. मी वचन देतो की, मी व माझे सहकारी चान्दोबा आपली अद्वितीय भुमिका अशीच निभावत राहील व बदलत्या काळाबरोबर पावलं उचलत राहील, यासाठी कष्टांची पराकाष्ठा करण्यात कसलीही कसर ठेवणार नाही.

आपलाच,

Signature

B. Viswanatha Reddi

Publisher

आपले पंतप्रधान

१३ऑक्टोबर रोजी श्री अटल बिहारी वाजपेयींनी तिसऱ्या वेळी भारताचे पंतप्रधान म्हणून आपले पद व गुप्तते (-) ची शपथ घेतली. प्रथमतः ते १९९६ मध्ये ते १३ दिवसांसाठी पंतप्रधान होते. त्यावेळी ते अल्पमत सरकारचे प्रमुख होते. १९९९ मार्च पासून ते १९ पक्षाच्या युतीचे नेतृत्व करत होते. पण दुर्दैवाने त्यांचे सरकार केवळ १३महिनेच टिकले. अन देशात १९५० सप्टेंबर पासून पुन्हा तेराव्या वेळी सार्वत्रिक निवडणुका झाल्या. गंमत म्हणून पण कोणी विनोद केला की - आता परत ते सत्तेवर आले, तर यावेळी ते पुढील १३ वर्षे ते भारताचे शासन संभाळतील

यावेळी त्यांच्या पक्षात भारतीय जनता पक्षात २३ अन्य पक्ष संमिलित होते. त्यांना असे वाटले की भा ज प शी हातामीळवणी केली, तरच एक स्थिर सरकार बनेल. या राष्ट्रीय प्रजासत्ताक एकतेने ४५० पैकी जवळजवळ ३०० जागा जिंकुन बहुसंख्यक सरका बनवले.

१९९८ मार्च मध्ये सत्ता घेतल्यानंतर १२ महिन्यात श्री वाजपेयींनी पूर्वी निर्माण केलेली आपली प्रतिमा जराही डागाळली नव्हती, तिचे तेज कमी झाले नव्हते. आणि बहुसंख्य लोकांना त्यानीच पुन्हा पंतप्रधान बनावे असे वाटत होते.

तरुण अटल बिहारी चळवळीत सक्रीय भाग घेत आणी हळूहळू त्यांना शामाप्रसाद मुखर्जींनी १९४१ मध्ये स्थापन केलेल्या जनसंघाचा मार्ग सापडला १९४५ मधे त्यांनी संसदीय निवडणूक लढवली आणी जनसंघातर्फी जिंकलेलया चार सभासदांपैकी ते एक होते. १९९९ मधे ते लखनौ व विदिशा या क्षेत्रातून उभे. राहिले आणी त्यानी ती दोन्ही स्थाने जिंकली १९९१, १९९६, व १९९८ मधे अन् पुन्हा आत्ताही त्यांनी लखनौमधूनच आपले स्थान जिंकले. १९९९ मधे श्री मोरारजी देसाईंनी त्यांना आपल्या मंत्रिमंडळात सामील होण्याचे आमंत्रण दिले. त्यांना आपले खाते स्वतःच निवडायला सांगितले गेले अन् त्यांनी अंतरराष्ट्रीय संबंध हे खाते स्वतः साठी निवडले, अन् विशेषतः पाकिस्तानशी आपल्या संबंधाबद्दल ठाकूनठोकुन समझोता बनवला. १९५१ च्या युध्दा पासून दोनही देश कट्टर शत्रू बनले आहेत.

आपले पंतप्रधान ब्रह्मचारी आहेत अन् आपणा अनेकाप्रमाणेच त्यांना थिएटरमधे सिनेमा पहाणे व मैदानावर हॉकी व फुटबॉल पहाणे आवडते. त्यांना पाळीव प्राणी म्हणून कुत्रे व मांजरे फार आवडतात अन् संधी मिळाली तर झोपतेवेळी वाचण्यासाठी पंचतन्त्र कथांचे पुस्तकही ते उचलतील,

त्यांच्या समर्थ नेतृत्वाखाली भारत जोरदार व सळसळता जोरकस देश म्हणून कीर्ती स्थापन करण्याची आशा करु शकतो. त्यांचा भारताचा महान् इतिहास व त्याहीपेक्षा महान् भाविष्यकाळ यांवर अटळ विश्वास आहे.

